

Katedra mediálních studií a žurnalistiky
Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity
POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE
Oponentský posudek

Název práce: Diskurzivna konštrukcia hudobnej celebrity v časopise Melodie: kritická diskurzivna analýza

Autor: Bc. Matej Král'

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Michal Tkaczyk, Ph.D.

Ve své diplomové práci se Bc. Matej Král' věnuje zajímavému tématu, a sice konstrukci hudební celebrity v normalizačním tisku. Byť se téma na první pohled jeví jako historické, na případu mediální praxi hudebního časopisu *Melodie* zkoumá ideologické aspekty konstrukce hudební celebrity. Jeho cílem je „zistiť, akým konkrétnym spôsobom sa v periodiku prejavovali odklony od socialistických princípov, či priamo kontra-socialistické hodnoty.“ Problematika, ktorou autor zkoumá jednoznačně spadá do oblasti zájmu mediálních studií a již v úvodu budu konstatovat, že se autorovi podařilo naplnit stanované cíle výzkumu.

V teoretické části autor zdařile rámuje svůj výzkum pomocí relevantních teorií a konceptů. O schopnosti vztáhnout mediální praxi k obecnějším podmínkám působení médií vypovídá skutečnost, že autor vysvětluje kult celebrit a jeho vývoj v čase pomocí poznatků z oblasti sociální-antropologie a psychoanalýzy. Přesvědčivě argumentuje, že figura celebrity typická především pro post-moderní kulturu je kulturní formou, která reaguje na určitou antropologickou konstantu, a sice fascinaci mimořádnými a významnými osobnostmi. Nechybí ani kulturně vědné pohledy, které zasazují figuru celebrity do rámce masové či populární kultury a hudebního průmyslu a umožňují na ni nahlížet coby na nositele žádoucích hodnot. Diskutuje ideologické aspekty kultu hudebních celebrit v kapitalistických a socialistických společnostech. V další části předložené práce popisuje kulturní a ideologický kontext období normalizace, vychází přitom z prací vícera relevantních autorů a jím prezentované poznatky poskytují dobrý vhled za kulisy kulturní produkce sociálního realismu. Věnuje se také časopisu *Melodie* a přibližuje podmínky jeho fungování v sledovaném období. Teoretické části lze vytknout snad jen to, že místy není jasné, kam argumentace míří a co z autorem reprodukováných poznatků plyne a také, kdo je autor poznatků (např. str. 18). Nicméně celkově je kvalita teoretické přípravy velmi dobrá, zejména oceňuji, že autor důsledně vztahuje abstraktní teoretické poznatky na konkrétní zkoumaný problém. Pokud tuto část práce nehodnotím jako výbornou, tak proto, že postrádá shrnutí podobných výzkumů na dané téma.

V metodologické části autor vysvětluje vlastní analytický postup. Celkově je tato část práce zvládnutá dobře a obsahuje všechny důležité prvky a to včetně reflexe limitů zvoleného postupu. Oceňuji způsob tvorby výzkumného souboru, zejména volbu typu obsahů (profily umělců ze dvou mocenských bloků). Na druhou stranu některé aspekty metodologické části byly zvládnuty hůř. Otevírá ji nepřiliš jasně vymezení výzkumného problému. Cíle jsou formulovány v poměrně abstraktní rovině (sociální praxe). Ve světle zvolené metody jako problematické vnímám a priori rozhodnutí označovat zkoumanou komunikaci za subverzní praxi. K tézi o subverzní povaze analyzované komunikace by měl autor dospět na základě analýzy. Za méně zdařilou považuji také formulaci výzkumných otázek: HVO je formulovaná obecně a teze, VVO4 pracuje se

zavádějící představou o tom, jak vznikají mediální obsahy. Rovněž mnoho z dílčích otázek zní tezovitě. V této části autor na několika místech hovoří o objektivitě a zároveň tvrdí, že se věnuje publicistice. Konečně, nepovažuji za korektní, že v metodologické části se nachází nezanedbatelné množství teoretických poznatků.

Analytická část je rozdělená do několika podkapitol. V rámci jednotlivých podkapitol se autor snaží doložit svou tézi o subverzní povaze jím analyzované komunikaci. Zaměřuje se především na témata, koncepty, implikace, v zásadě nevěnuje větší pozornost lingvistické vrstvě analyzovaných sdělení. I přesto se mu daří ukázat, že ideologické kódy, které se na konstrukci obrazů celebrit podílely, měly svůj původ mimo údajně hermeticky uzavřený kulturní prostor vymezen hranicemi sovětské nadvlády. Autor v tomto kontextu pracuje s metaforou pašování a je třeba s ním souhlasit. Ukazuje, že analyzované články konstruují vůdcovství Západu v oblasti populární hudby a v rovině implikací odůvodňují toto vůdcovství vůdcovstvím morálním, které zakládá na hodnotách, jimiž se legitimizuje buržoazní společnost: svobodou jedince a neomezenými možnostmi (zde v kontextu umělecké kreativity). Spolu s tím autor předložené práce ukazuje, že ideologické kódy, jež mají svůj původ v socrealistickém pojetí populárního umění v analyzovaných textech v zásadě absentují. I když oceňuji autorovou odvahu interpretace a schopnost reflektovat ideologické významy, mám k předložené analýze několik výhrad. Zaprvé, autorem zvolené členění působí poněkud nahodilé. Ve prospěch přehledné struktury této části nepracuje též nelogické číslování jednotlivých podkapitol. Celkový dojem neřádu posiluje skutečnost, že názvy některých podkapitol mají formu oznamovací věty a jiné ne. Podstatnější výhrada souvisí s již zmíněnou tezovitostí, čtenáři jsou předkládány pouze, až na výjimky, fragmenty, které podporují autorovou tézi. Zatímco v teoretické a diskuzní části se autor prokázal schopností vnímat sociální realitu v její složitosti a s přihlédnutím k jejím vnitřním rozporům, v analytické části se mu to nedaří nebo na to rezignoval. Některá tvrzení a interpretace nejsou podložena či dostatečně ilustrována. Místy je výklad proklamativní a zejména v podkapitole, v níž autor interpretuje texty pomocí Povedakovy typologie jsou některé interpretace méně přesvědčivé. Po přečtení analytické části, rád bych se autora zeptal, co myslí objektivitou ve vztahu k textům, které ve své práci označuje za publicistické?

Diskuze je poměrně rozsáhlá, za velmi kvalitní považuji sekci 3.5.1, kde si autor všímá, že subverzní praxe hudebních publicistů mohla být inkorporovaná státním aparátem a tolerovaná coby prospěšná z hlediska zajištění legitimacy sovětské nadvlády. V sekci 3.5.2 autor zajímavým způsobem rozporuje dogmat o totální povaze totalitárního politického zřízení před rokem 1989 a ve světle jím získaných výsledků jsou jeho pochybnosti oprávněny. Právě v tom, že autorem získané výsledky problematizují paušalizující pohledy na mediální praxi před rokem 1989, vidím nepopiratelný přínos práce. V závěru autor korektně shrnuje svoje zjištění a odpovědi na výzkumné otázky.

Autorův projev je kultivovaný, nicméně místy nepřesný, co se projevuje například tím, že autor požívá některé pojmy zavádějícím způsobem (extenze, objektivita, syntetický). Autor dodržuje odborný styl a citační normu. Formálním požadavkům na strukturu práce bylo vyhověno.

Celkově hodnotím práci jako **velmi dobrou (B)**. Autor dokázal úspěšně navrhnout a realizovat výzkum na zajímavé a relevantní téma. Na výslednou známku měla vliv slabší metodologická část a v posudku diskutovaná tezovitost přístupu.

V Brně, dne 16. června 2019

Michal Tkaczyk